OBIECTUL JURIDIC GENERIC AL EXERCITĂRII ATRIBUȚIILOR ÎN SECTORUL PUBLIC ÎN SITUAȚIE DE CONFLICT DE INTERESE: CONOTAȚII DE DREPT COMPARAT

THE GENERIC JURIDICAL OBJECT OF THE EXERCISE OF DUTIES IN THE PUBLIC SECTOR IN A SITUATION OF CONFLICT OF INTERESTS: CONNOTATIONS OF COMPARATIVE LAW

CZU: 343.213:343.353:340.5 **https://doi.org/10.59295/spd2024j.15**

Iancu ZAPOROJAN,
ORCID: 0009-0001-5573-1447
e-mail: zaporojaniancu@gmail.com
Universitatea de Stat din Moldova

Summary. *The generic juridical object is common for the offenses provided by the same chapter of the criminal law. In the present investigation, we propose to establish the comparative law connotations of the generic juridical object of the offenses provided by the art. 326[1] "The exercise of duties in the public sector in a situation of conflict of interests" of the Criminal Code of the Republic of Moldova. In foreign criminal laws, the generic juridical object of the exercise of duties in the public sector in a situation of conflict of interests, is designed according to the criminal policy priorities of each state. It would not be correct at all to say that a wrong approach is established in those foreign criminal laws where the generic juridical object of the respective offenses is formed by the social values (and associated social relations) protected against: corruption and/or abuse of office; financial offenses. Simply, in the respective states (Luxembourg, Nigeria, Norway etc.), the emphasis of criminal policy is placed in a different way than in the criminal law of the Republic of Moldova.*

Keywords*:conflict of interests; financial crimes; service offences; the generic legal object of the crime; the public sphere.*

Cuvinte-cheie: *conflict de interese; infracțiuni financiare; infracțiuni de serviciu; obiectul juridic generic al infracţiunii; sfera publică.*

INTRODUCERE

În investigația de față ne propunem să stabilim conotațiile de drept comparat ale obiectului juridic generic al infracțiunilor prevăzute la art. 326[1] CP RM. În acest mod ne putem da seama cât de reușită a fost concepția pusă la baza includerii acestui articol în Capitolul XV al părții speciale a Codului penal al Republicii Moldova. De asemenea, pe această cale putem afla care au fost criteriile în baza cărora, în legile penale ale altor țări, a fost selectată valoarea socială fundamentală, apărată împotriva infracțiunilor care se aseamănă sub anumite aspecte cu infracțiunile prevăzute la art. 326[1] CP RM.

MATERIALE ȘI METODE

Pentru a aduce la îndeplinire scopul şi obiectivele sus-menționate, am recurs la: metoda juridică formală (dogmatică); metoda analizei sistemice; metoda juridică comparativă; metoda istorică. Au fost analizate, în mod special, art. 326[1] CP RM și normele corespondente din legislația altor țări (Albania, Andorra, Belgia, Croația, Elveția, Franța, Luxemburg, Monaco, Nigeria, Norvegia, România, Spania, SUA). În cazul României, analiza a fost efectuată și din perspectivă istorică, fiind analizate codurile penale din 1968, 2004 și 2009, dar și o lege specială cu dispoziții penale din 2000.

REZULTATE ȘI DISCUȚII

Răspunderea pentru exercitarea atribuţiilor în sectorul public în situaţie de conflict de interese este prevăzută în art. 326[1] CP RM care face parte din Capitolul XV al părții speciale a Codului penal al Republicii Moldova. În titlul acestui capitol este utilizată formularea „Infracţiuni contra bunei desfăşurări a activităţii în sfera publică” [1]. Aceasta înseamnă că, în cazul obiectului juridic generic al infracțiunilor prevăzute în Capitolul XV al părții speciale a Codului penal al Republicii Moldova, baza grupării valorilor sociale (și a relațiilor sociale asociate) o reprezintă sfera publică. Înțelegem că sintagma „sfera publică” este folosită de legiuitor ca antiteză în raport cu sintagma „sectorul privat” din denumirea Capitolului XVI al părții speciale a Codului penal al Republicii Moldova. Or, articolele din acest din urmă capitol prevăd răspunderea pentru infracțiuni care constituie „replicile” din sectorul privat al unor infracțiuni prevăzute în Capitolul XV al părții speciale a Codului penal al Republicii Moldova: luarea de mită (art. 333 CP RM) – coruperea pasivă (art. 324 CP RM); darea de mită (art. 334 CP RM) – coruperea activă (art. 325 CP RM); abuzul de serviciu (art. 335 CP RM) – abuzul de putere sau abuzul de serviciu (art. 327 CP RM). Doar falsul în documente contabile (art. 335[1] CP RM) nu se încadrează în acest tipar, constituind o excepție de la regulă.

În legile penale ale unor state atestăm abordări similare de concepere a obiectului juridic generic al infracțiunilor ce prezintă anumite asemănări cu infracțiunile prevăzute la art. 326[1] CP RM.

De exemplu, în Titlul V din Codul penal al României din 2009, art. 301 „Folosirea funcției pentru favorizarea unor persoane” [2] este amplasat în Capitolul II „Infracțiuni de serviciu” [2]. În Capitolul III al Legii României nr. 78 din 08.05.2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție, art. 11 (care corespunde cu art. 326[1] CP RM) face parte din Secțiunea a 3-a „Infracțiuni asimilate infracțiunilor de corupție” [3]. În Codul penal al României din 1968, art. 253[1] (care corespunde cu art. 326[1] CP RM) face parte din Capitolul I „Infracțiuni de serviciu sau în legătură cu serviciul” [4] din Titlul VI. În Codul penal al Republicii Albania, art. 257 (care corespunde cu art. 326[1] CP RM) face parte din Secțiunea II „Acte penale împotriva activității publice săvârșite de funcționarii publici” [5] din Capitolul VIII. În Codul penal al Confederației Elvețiene, art. 314 „Conduita nepotrivită manifes-

tată în procesul de îndeplinire a funcției publice" [6] este inclus în Titlul optsprezece „Infracțiuni împotriva îndatoririi oficiale sau profesionale" [6]. În Codul penal al Republicii Croația, art. 292 „Favorizări ilegale" [7] face parte din Capitolul XXVIII „Infracţiuni împotriva datoriilor oficiale de serviciu" [7].

În legile penale ale altor state, obiectul juridic generic al infracțiunilor, care se aseamănă sub anumite aspecte cu infracțiunile prevăzute la art. 326[1] CP RM, este conceput într-un alt mod.

Astfel, în unele cazuri, obiectul juridic generic al infracțiunilor respective îl formează valorile sociale (și relațiile sociale asociate) protejate împotriva abuzului de serviciu. O astfel de abordare este mai îngustă decât cea promovată în Capitolul XV al părții speciale a Codului penal al Republicii Moldova. De exemplu, în Codul penal al Principatului Andorrei, art. 391 „Imixtiunea intereselor private în serviciul public" [8] face parte din Capitolul VII „Alte abuzuri în exercitarea funcției publice" [8] din Titlul XXI. În Codul penal al Regatului Belgiei, art. 245 (care corespunde cu art. 326[1] CP RM) este parte a Capitolului III „Deturnarea, extorcarea de fonduri şi obţinerea de foloase comise de persoane care exercită o funcţie publică" [9] din Titlul IV. În Codul penal al Republicii Franceze, art. 432-12, 432-12-1 și 432-13 (care corespund cu art. 326[1] CP RM) fac parte nu din Alineatul 3 „Despre obţinerea ilegală de foloase" [10] al Secțiunii 3 a Capitolului II din Titlul III al Cărții IV a părții legislative. În Codul penal al Regatului Spaniei, art. 441 (care corespunde cu art. 326[1] CP RM) este amplasat în Capitolul IX „Negocieri şi activităţi interzise funcţionarilor publici şi abuzul în exercitarea funcţiilor lor" [11] al Titlului XIX.

Am identificat un singur caz, în care obiectul juridic generic al infracțiunilor care prezintă anumite asemănări cu infracțiunile prevăzute la art. 326[1] CP RM, îl constituie valorile sociale (și relațiile sociale asociate) protejate împotriva coruperii și a abuzului de serviciu. O astfel de abordare eclectică este promovată în Codul penal al Republicii Federale Nigeria. În acest cod, art. 101 „Funcționari publici interesați de contracte" [12], art. 102 „Funcționari publici cu statut special sau cu atribuții speciale însărcinați cu administrarea bunurilor" [12] și art. 103 „Afirmații false ale funcționarilor" [12] (care corespund cu art. 326[1] CP RM) sunt înglobate Capitolul 12 „Coruperea și abuzul în serviciu" [12].

În cazuri de altă natură, obiectul juridic generic al infracțiunilor, care prezintă anumite asemănări cu infracțiunile prevăzute la art. 326[1] CP RM, îl formează valorile sociale (și relațiile sociale asociate) protejate împotriva coruperii. O astfel de abordare este calitativ diferită în comparație cu cea consacrată în Capitolul XV al părții speciale a Codului penal al Republicii Moldova. De exemplu, În Codul penal al României din 2004, art. 311 „Remunerația injustă" [13] (care comportă anumite similitudini cu art. 326[1] CP RM) face parte din Capitolul I „Crime şi delicte de corupţie" [13] al Titlului VI. În Codul penal al Principatului Monaco, art. 113-1, 113-1bis și 114 (care corespund cu art. 326[1] CP RM) sunt amplasate în Paragraful IV „Preluarea ilegală de interese, coruperea și traficul de influență" [14] din Secțiunea a 2-a a Capitolului III. În Titlul 18 „Infracțiuni

și procedură penală” [15] al Codului Statelor Unite ale Americii, § 208 „Fapte care afectează un interes financiar personal” [15] este încorporat în Capitolul 11 „Mită, corupere și conflicte de interese” [15] al Părții I.

Diferă de abordarea din Capitolul XV al părții speciale a Codului penal al Republicii Moldova și concepția promovată de legiuitorii luxemburghez și norvegian. Aceștia concep obiectul juridic generic al infracțiunilor, care prezintă anumite asemănări cu infracțiunile prevăzute la art. 326[1] CP RM, ca fiind constituit din valorile sociale (și relațiile sociale asociate) protejate împotriva infracțiunilor financiare. De exemplu, în Codul penal al Marelui Ducat de Luxemburg, art. 245 (care corespunde cu art. 326[1] CP RM) face parte din compartimentul „Despre încasarea ilegală de dobânzi” [16] din Capitolul III. În Codul penal al Regatului Norvegiei, secț. 390 „Încălcarea încrederii financiare” [17] și secț. 391 „Încălcarea agravată a încrederii financiare” [17] (care corespund cu art. 326[1] CP RM) fac parte din Capitolul 30 „Fraude, fraudă fiscală și infracțiuni financiare similare” [17].

Exemplele, pe care le-am prezentat mai sus, demonstrează că obiectul juridic generic al infracțiunilor, care prezintă similarități cu infracțiunile de la art. 326[1] CP RM, este conceput în dependență de prioritățile politicii penale ale fiecărui stat. Nu este greșită abordarea consacrată în acele legi penale străine în care obiectul juridic generic al infracțiunilor respective este reprezentat de alte valori sociale decât sfera publică. Aceste valori sociale sunt ocrotite fie împotriva infracțiunilor de corupție și/sau de abuz de serviciu, fie împotriva infracțiunilor financiare.

CONCLUZII

În încheiere, menționăm că, legile penale al altor țări, obiectul juridic generic al infracțiunilor, care se aseamănă sub anumite aspecte cu infracțiunile prevăzute la art. 326[1] CP RM, este conceput în funcție de prioritățile politicii penale ale fiecărui stat. În unele dintre statele respective, accentele politicii penale sunt plasate în alt mod decât în legea penală a Republicii Moldova. Din aceste considerente, nu ar fi deloc corect să afirmăm că este greșită abordarea consacrată în acele legi penale străine în care obiectul juridic generic al infracțiunilor respective îl formează valorile sociale (și relațiile sociale asociate) protejate împotriva: coruperii și/sau abuzului de serviciu; infracțiunilor financiare.

REFERINȚE

1. Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129.
2. Codul penal al României: nr. 286 din 17.07.2009. În: *Monitorul Oficial al României*, 2009, nr. 510.
3. Legea României pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție: nr. 78 din 08.05 mai 2000. În: *Monitorul Oficial al României*, 2000, nr. 219.

4. Codul penal al României: nr. 15 din 21.06.1968. În: *Buletinul Oficial*, 1968, nr. 79-79 bis.
5. *Criminal Code of the Republic of Albania*. Disponibil: https://legislationline.org/sites/default/files/documents/bb/Albania_CC_1995_am2017_en.pdf [Accesat 17.07.2024]
6. *Swiss Criminal Code*. În: https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/54/757_781_799/en [Accesat 17.07.2024]
7. *Codul penal al Republicii Croaţia*. În: https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Croatia-RO.html [Accesat 17.07.2024]
8. *Criminal Code of the Principality of Andorra*. În: https://legislationline.org/sites/default/files/documents/2e/Andorra_CC_2005_fr.pdf [Accesat 17.07.2024]
9. *Codul penal al Regatului Belgiei*. În: https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Belgia-RO.html [Accesat 17.07.2024]
10. Codul penal al Republicii Franceze. În: https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Franta-RO.html [Accesat 17.07.2024]
11. *Codul penal al Regatului Spaniei*. În: https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Spania-RO.html [Accesat 17.07.2024]
12. *Nigeria: Criminal Code Act*. În: lawsofnigeria.placng.org/laws/C38.pdf [Accesat 17.07.2024]
13. Codul penal al României: nr. 286 din 28.06.2004. În: *Monitorul Oficial al României*, 2004, nr. 575.
14. Code pénal. În: https://legimonaco.mc/code/code-penal/ [Accesat 17.07.2024]
15. *U.S. Code Title 18*. În: https://uscode.house.gov/browse/prelim@title18&edition=prelim [Accesat 17.07.2024]
16. *Codul penal al Marelui Ducat de Luxemburg*. În: https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Luxemburg-RO.html [Accesat 17.07.2024]
17. *Penal Code of Norway*. În: https://legislationline.org/sites/default/files/documents/4f/Norway_Penal%20Code.pdf [Accesat 17.07.2024]